

BT har igjen satt i gang en viktig debatt om norsk barnevernpolitikk. Med bakgrunn fra eget arbeid i sektoren, foreslår jeg 10 punkt for et bedre barnevern i Norge.

# Gi barnet rett til vern

## KRONIKK

Geir Kjell Andersland  
(fylkesnemndsleder, tidl.  
regiondirektør i Bufetat Vest)



Styrk det kommunale barnevernet! Det er førstelinjetjenesten som først møter de barn, unge og familier som trenger barnevernets bistand.

Hit kommer bekymringsmeldingene, og herfra er det er mulig å komme tidlig inn i saken, sørge for adekvate hjelpetiltak i hjemmet og kunne oppnå at det ikke blir nødvendig med plasseringer i fosterhjem eller institusjoner.

Barneombudet har slått alarm om at mange kommuner mangler tilstrekkelig med fagfolk til å kunne ha en forsvarlig barnevernomsorg. Stortinget må bevilge øremerkede midler til nye stillinger. Generelle overføringer med gode ønsker om hvordan midlene bør brukes forsvinner erfaringsvis i det kommunale utgiftssluk.

### Gi barn rettigheter

Barnevernloven må bli en rettighetslov! Barnevernet har plikt til å hjelpe, men det enkelte barn har ingen rett til denne bistand, i motsetning til de rettigheter som følger av andre velferdslover innen helse- opplæring- og sosialsektoren.

Barnevernets praksis er rik på saker hvor foreldre ikke vil ha noe med barnevernet å gjøre, til tross for at barnet trenger bistand.

Ikke minst gjelder dette barn som i hjemmet utsettes for eller opplever vold, og hvor det forekommer mye rusmisbruk. Ved å gi barn en selvstendig rettsposisjon, vil barnevernet lettere kunne gi nødvendig hjelp i hjemmet uten foreldrenes samtykke. I dag er alternativet at intet skjer eller at det, når barnet har lidd lenge, reises tvangssak.

Å gjøre loven til en rettighetslov vil kunne bidra til å øke barnets status som individ og kanskje få positive følger også på andre felter, som for eksempel føre til høyere straffer for vold mot barn.

### Et synligere barnevern

Barnevernet må bli mer synlig! Generelt sett lider barnevernet under et negativt omdømme. Fortsatt oppfatter mange barnevernet mer som en trussel enn som en hjelper. Barnevernet må systematisk presentere seg i barnehager og på skolene. Det må ufarliggjøre sin eksistens og fremstå som den støttespiller det skal være. Å søke bistand eller råd hos barnevernet må bli like sosialt akseptabelt som å nyttiggjøre seg andre av velferdsstatens tjenester.

Videre må barnevernet må gi relevante tilbakemeldinger på

mottatte bekymringsmeldinger slik at melderne ser at de blir tatt på alvor og at det nytter å bry seg. Bedre samordning

Samordning av tjenestetilbudet til utsatte barn og unge må bedres! Helsetilsynets landsomfattende tilsyn i vår (Rapport 5/2009) med kommunale helse, sosial – og barneverntjenester til utsatte barn og unge, avdekket store mangler i samordning og samhandling mellom de aktuelle tjenestene i urovekkende mange av kommunene.

Det regjeringsoppnevnte Flatø-utvalgets utredning om bedre samordning av slike tjenester blir snart fremlagt og kommer nok med nyttige forslag.

Men uavhengig av utvalg og utredninger, må dette være en test på kommunal eksistensberettigelse. Klarer ikke kommunene å få til samhandling mellom egne tjenester, har de et stort styringsproblem.

### Gap mellom liv og lære

Kommunene må etterleve barnekonvensjonen! FNs barnekonvensjon fylte 20 år i går. Den har siden 2003 vært en del av norsk rett, og konvensjonens bestemmelser går foran annen norsk lovgivning ved eventuell motstrid.

Et blikk rundt i landets kommuner viser et gap mellom liv og lære. Barns rett til beskyttelse mot overgrep og omsorgssvikt, retten til et utviklingsfremmende oppvekstmiljø og unge asylsøkeres rett til ikke å bli diskriminert, brytes i mange kommuner. Det er underlig at ikke en organisasjon som KS har satt barnekonvensjonen på dagsordenen.

I glansen av 20-årsmarkeringen byr det seg nå en gyllen anledning til å rette opp unnlattessyndene. Herved tas til orde for en kommunalpolitisk dugnad for å etterleve barnekonvensjonen, gjerne i regi av KS.

### Ta dem med på råd

Barn og unge må tas med på råd! Barns rett til å bli hørt og delta står sentralt og blir i økende grad fulgt opp. Kravet til barns deltakelse er ekstra viktig i barnevernsaker, hvor voksne tradisjonelt avgjør uten deltakelse fra de berørte barn.

Alle kommuner må sikre at barna det gjelder får tidlig informasjon om hva saken innebærer, hvilke alternativer som foreligger og bli fortløpende trukket med i prosessen. Familieråd må alltid prøves så sant det er mulig.

Oppvekstpolitikken må oppprioriteres! Dette er et gammelt tema, men dessverre stadig like aktuelt. Om kommunepolitikerne endelig omsatte fagre ord til handling og iverksatte en helhetlig oppvekstpolitikk, ville det, foruten egenverdien, også føre til mer forebyggende effekt, og mindre



BARNEVERN: Om kommunepolitikerne endelig omsatte fagre ord til handling og iverksatte en helhetlig oppvekstpolitikk ville det gi en forebyggende effekt, og mindre behov for barnevernets bistand. ARKIVFOTO: GORM KALLESTAD, SCANPIX

behov for barnevernets bistand.

Adopsjon må brukes mer! Mange barn i fosterhjem lider under uforutsigbarhet fordi de biologiske foreldre relativt hyppig kan fremme sak om tilbakeføring. Det skal mye til at barn som fungerer godt i et fosterhjem blir tilbakeført til hjem som mest forbindes med traumatiske erfaringer.

Det biologiske prinsipp står imidlertid sterkt, enhver plassering utenfor hjemmet anses i prinsippet som midlertidig. Av hensyn til nettopp barnets beste bør adgangen til å fremme tilbakeføringssaker begrenses, og det bør bli mer vanlig, som i en rekke andre land, at adopsjon anvendes raskere.

Barnefattigdom må bekjempes! Både absolutt og relativ barnefattigdom er i strid med barnekonvensjonen, og gir grobunn for mange triste barneskjebner.

Et viktig kommunalt bidrag på dette felt er å holde et anstendig nivå på sosialhjelpsatsene. Satsene er svært ulike landet rundt, hvilket FNs barnekomité har uttrykt bekymring over.

Stortinget må vedta en forsvarlig minstesats som forplikter alle

## fakta

### barnevern

- Norge bruker over 10 milliarder kroner på barnevern
- Mer enn 40.000 barn er på en eller annen form for tiltak.
- Barnevernstjenestene i Bergen mottok 1478 bekymringsmeldinger i 2007. 2183 barn var på tiltak i løpet av året.

kommuner. Kommunalt selvstyre kan eventuelt komme til uttrykk ved å øke minstesatsen.

### Løse omdømmeproblemet

Bufetat og kommunalt barnevern må samhandle! Det dårlige forholdet mellom statlig (Bufetat) og kommunalt barnevern er blitt en gjenganger i norsk barneverndebatt. En fersk Fafo-rapport avdekket stor frustrasjon blant kommunalt barnevernspersonell over dårlig samarbeid med Bufetat.

Men det finnes også andre undersøkelser som viser eksempler på det motsatte. Uansett demonstreres her et omdømme-problem, som må løses. Det er neppe noen løsning bare å gjøre Bufetat til syndebukk.

Et styrket kommunalt barnevern vil hjelpe mye. I tillegg må fagdepartementet presisere enda tydeligere enn hva man hittil har maktet hvilken rolle Bufetat skal spille og hvordan arbeidsforordelingen mellom førstelinjen og andrelinjen i barnevernet optimalt skal fungere til beste for de brukere som begge tjenesters eksistensberettigelse hviler på.